

CARTIER POPULAR

Colecție aniversară

În 2015 apar 20 de titluri alese și făcute cu drag în tiraje limitate, numerotate, la preț unic. În semn de respect față de cititorul Cartier.

- 1
Oameni iluștri ai Greciei antice după Plutarh
- 2
Oameni iluștri ai Romei antice după Plutarh
- 3
Divina comedie de Dante
- 4
Roșu și negru de Stendhal
- 5
Contele de Monte-Cristo (Partea I) de Alexandre Dumas
- 6
Contele de Monte-Cristo (Partea a II-a) de Alexandre Dumas
- 7
Visuri de iarnă și alte povestiri de Francis Scott Fitzgerald
- 8
Ion de Liviu Rebreanu
- 9
Pădurea spânzuraților de Liviu Rebreanu
- 10
Zeul absent. Literatură și inițiere la Mircea Eliade de Marius Lazurca
- 11
Frunze de dor de Ion Druță
- 12
Clopotnița de Ion Druță
- 13
Singur în fața dragostei de Aureliu Busuioc
- 14
Pactizând cu diavolul de Aureliu Busuioc
- 15
Portret de grup. O antologie de Eugen Lungu
- 16
Portret de grup după 20 de ani. O antologie de Eugen Lungu
- 17
Poezia generației '80 de Nicolae Leahu
- 18
Cuvinte și tăceri de Vsevolod Ciornei
- 19
Arme grăitoare de Emilian Galaicu-Păun
- 20
După 20 de ani de Alexandre Dumas

LIBRIS
STENDHAL

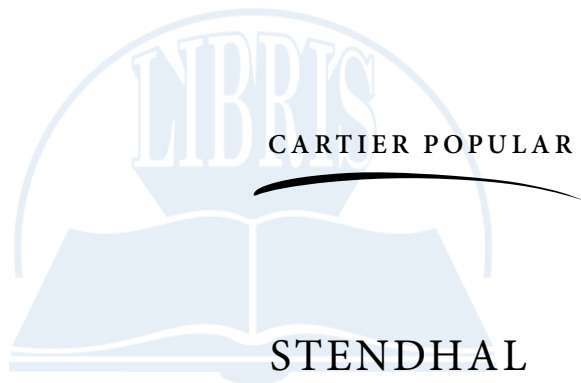
ROȘU ȘI NEGRU

STENDHAL (pseudonim al lui *Henri Beyle*; 1783-1842), scriitor francez. Participă la expedițiile napoleoniene din Italia și Rusia (1806-1814). Stabilite la Milano (1814-1821), de unde este expulzat, fiind acuzat de legături cu carbonarii. Consul al Franței la Trieste (1830-1831), apoi la Civitavecchia (1831-1841). Teoretician al romantismului (*Racine și Shakespeare*), stilul său, care elimină emfaza, este unul antiromantic, de o modernitate care își va găsi recunoașterea mai târziu. Neapreciat, în timpul vieții, ca scriitor (excepție fac Balzac și Mérimée), nutrea convingerea că opera sa va fi prețuită în jurul lui 1880, ceea ce s-a și întâmplat. Creație romanescă fundamentată pe o concepție despre viață și o artă de a trăi ce avea să se numească *beylism*, bazat la rîndu-i pe *egotism*, care înseamnă cultivarea și exaltarea valorilor eului (*Armance sau Cîteva scene dintr-un salon parizian la 1827, Roșu și negru, Mănăstirea din Parma, Lucien Leuwen*, neterminat, apărut postum). Personajele, stăpînite de o puternică voință de afirmare, sînt tineri lucizi, plini de energie și de orgoliu, în căutarea unei fericiri care poate fi obținută prin afirmarea socială și mai ales prin iubire (Lamiel, Julien Sorel, Fabrice del Dongo, Lucien Leuwen). Un eseu psihologic este *Despre dragoste*. Nuvele romantice (*Vanina Vanini, Stareța din Castrio*). Biografii (*Viețile lui Haydn, Mozart și Metastasio, Viața lui Napoleon, Viața lui Rossini*). Pagini autobiografice (*Jurnal, Viața lui Henri Brulard*, scriere apărută postum, *Amintiri egotiste*, apărută postum). Însemnări de călătorie (*Roma, Neapole și Florența în 1817*). În 1990 a fost creat premiul pentru jurnalistică Stendhal.

„Roșu și negru este un roman fără umbre, dacă nu cumva fără perspective. Nimeni n-a mai mers vreodată mai departe pe această cale. (...)”

După treizeci de ani de muncă înverșunată, Stendhal este demn de a improviză; el știe să zugrăvească din prima, printr-o singură trăsătură. Și-a creat, vreme îndelungată, acest instrument de proză rapidă, care este el însuși: stilul său perfect a devenit vocea sa naturală. Scopul pe care și-l propune nu mai este originalitatea: aceasta stă în el...”

Jean PRÉVOST

Roșu și negru

Traducere din franceză de Argentina CUPCEA-JOSU

CARTIER 20
Din 1995, în toate librăriile bune

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md
Suport juridic: Casa de Avocatură *EuroLegal*
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune
din România și Republica Moldova.*

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore, elefant.ro, Barnes & Noble și pe www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210.80.51
E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Em. Galaicu-Păun
Coperta seriei: Vitalie Coroban
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehoredactare: Ruxanda Dobzeu
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

STENDHAL**ROȘU ȘI NEGRU**

Ediția a III-a, martie 2015.

Prima ediție a apărut în 1984.

© 2015, 2005, Editura Cartier, pentru prezenta versiune românească. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Stendhal

Roșu și negru: Roman / Stendhal; trad. din fr. de Argentina Cupcea-Josu; cop.: Vitalie Coroban. –

Ed. a 3-a. – Chișinău: Cartier, 2015 (Tipogr. „Bons Offices”). – 604 p. –

(Colecția „Cartier popular” / coord. de Gheorghe Erizanu,

ISBN 978-9975-79-891-4).

Tit. orig.: Le rouge et le noir. – 500 ex.

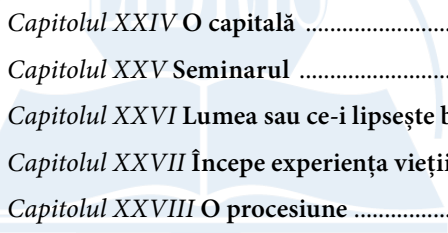
ISBN 978-9975-79-958-4.

821.133.1-31

Ș 83

Partea întâi

<i>Capitolul I Un mic oraș</i>	11
<i>Capitolul II Un primar</i>	15
<i>Capitolul III Bunurile săracilor</i>	19
<i>Capitolul IV Un tată și un fiu</i>	25
<i>Capitolul V O negociere</i>	30
<i>Capitolul VI Neplăcerea</i>	39
<i>Capitolul VII Afinități sufletești</i>	48
<i>Capitolul VIII Mici întâmplări</i>	60
<i>Capitolul IX O seară la țară</i>	70
<i>Capitolul X O inimă mare și o izbîndă mică</i>	79
<i>Capitolul XI Seara</i>	83
<i>Capitolul XII O călătorie</i>	89
<i>Capitolul XIII Ciorapii ajurați</i>	97
<i>Capitolul XIV Foarfecelile englezesc</i>	103
<i>Capitolul XV La cîntatul cocoșului</i>	107
<i>Capitolul XVI A doua zi</i>	111
<i>Capitolul XVII Prim-adjunctul primarului</i>	117
<i>Capitolul XVIII Un rege la Verrières</i>	123
<i>Capitolul XIX Cugetul te face să suferi</i>	138
<i>Capitolul XX Scrisorile anonime</i>	148
<i>Capitolul XXI Dialog cu un stăpîn</i>	153
<i>Capitolul XXII Mod de conduită la 1830</i>	169
<i>Capitolul XXIII Necazurile unui slujbaş</i>	183

<i>Capitolul XXIV O capitală</i>	200
<i>Capitolul XXV Seminarul</i>	208
<i>Capitolul XXVI Lumea sau ce-i lipsește bogatului</i>	217
<i>Capitolul XXVII Începe experiența vieții</i>	229
<i>Capitolul XXVIII O procesiune</i>	234
<i>Capitolul XXIX Prima avansare</i>	242
<i>Capitolul XXX Un ambițios</i>	259

Partea a doua

<i>Capitolul I Plăcerile vieții la țară</i>	281
<i>Capitolul II Intrarea în societate</i>	294
<i>Capitolul III Primii pași</i>	303
<i>Capitolul IV Casa de la Mole</i>	307
<i>Capitolul V Sensibilitatea și o nobilă doamnă bigotă</i>	322
<i>Capitolul VI Nuanțe de pronunțare</i>	326
<i>Capitolul VII O criză de podagră</i>	334
<i>Capitolul VIII Care este decorația ce distinge omul?</i>	343
<i>Capitolul IX Balul</i>	354
<i>Capitolul X Regina Marguerite</i>	365
<i>Capitolul XI Imperiul unei fete</i>	374
<i>Capitolul XII Să fie oare un Danton?</i>	379
<i>Capitolul XIII Complotul</i>	386
<i>Capitolul XIV Meditațiile unei fete</i>	396
<i>Capitolul XV Să fie oare un complot?</i>	403
<i>Capitolul XVI Ora unu după miezul nopții</i>	409
<i>Capitolul XVII O veche spadă</i>	416
<i>Capitolul XVIII Cumplite clipe</i>	422

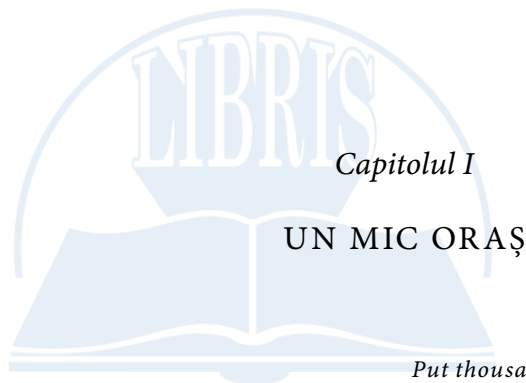
<i>Capitolul XIX Opera bufă</i>	428
<i>Capitolul XX Vaza japoneză</i>	438
<i>Capitolul XXI Misiunea secretă</i>	445
<i>Capitolul XXII Discuția</i>	451
<i>Capitolul XXIII Clerul, pădurile, libertatea</i>	460
<i>Capitolul XXIV Strasbourg</i>	469
<i>Capitolul XXV Slujind virtutea</i>	476
<i>Capitolul XXVI Iubirea morală</i>	484
<i>Capitolul XXVII Cele mai înalte posturi clericale</i>	488
<i>Capitolul XXVIII Manon Lescaut</i>	492
<i>Capitolul XXIX Plictiseala</i>	497
<i>Capitolul XXX O lojă de Bouffes</i>	501
<i>Capitolul XXXI Să-i provoc teamă</i>	506
<i>Capitolul XXXII Tigrul</i>	512
<i>Capitolul XXXIII Infernul lașității</i>	518
<i>Capitolul XXXIV Un om inteligent</i>	524
<i>Capitolul XXXV Furtuna</i>	531
<i>Capitolul XXXVI Amănunte triste</i>	537
<i>Capitolul XXXVII Turnul</i>	545
<i>Capitolul XXXVIII Un om atotputernic</i>	550
<i>Capitolul XXXIX Intriga</i>	557
<i>Capitolul XL Liniștea</i>	562
<i>Capitolul XLI Judecata</i>	567
<i>Capitolul XLII</i>	574
<i>Capitolul XLIII</i>	580
<i>Capitolul XLIV</i>	586
<i>Capitolul XLV</i>	595

PARTEA ÎNTÎI

Adevărul, crudul adevăr.

DANTON

*Put thousands together – less bad.
But the cage less gay¹.*

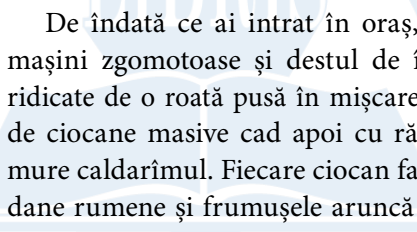
HOBBS

Orășelul Verrières poate fi considerat drept unul dintre cele mai pitorești din Franche-Comté. Casele-i albe, cu acoperișuri țuguiate, din olane roșii, s-au risipit pe coasta unei coline, ale cărei văiugi sînt umbrite de frunzișul unor castani viguroși. La cîteva sute de pași mai jos curge rîul Doubs, pe lîngă fortificațiile durate odinioară, de spanioli, astăzi ruinate.

Spre nord, orășelul e ocrotit de o creastă înaltă, o ramură a munților Jura. Din primele zile friguroase ale lui octombrie, culmile zimțate ale piscului Verra se acoperă cu zăpadă. Un torent, ce se prăvălește din înaltul muntelui, trece prin Verrières înainte de a se vărsa în Doubs și pune în mișcare o mulțime de joagăre; această industrie cît se poate de simplă aduce un anumit venit majorității localnicilor, mai degrabă țărani decît orășeni. Însă nu joagărele au fost acelea care au dus la prosperarea orașului, ci fabrica de cituri colorate, așa-zisele imprimeuri de Mulhouse.

Anume ei i se datorește bunăstarea generală, care, după prăbușirea lui Napoleon, a făcut să fie reconstruite aproape toate fațadele caselor din Verrières.

1. *Mii de oameni la un loc – ce e rău în asta? Dar întemnițați în aceeași celulă, nu le-ar fi deloc vesel.*

De îndată ce ai intrat în oraș, te asurzește hurelul unei mașini zgomotoase și destul de înspăimântătoare la vedere: ridicate de o roată pusă în mișcare de apa torentului, douăzeci de ciocane masive cad apoi cu răbufniri grele, ce fac să tremure caldarîmul. Fiecare ciocan fabrică zilnic mii de cuie. Codane rumene și frumușele aruncă mereu sub ciocanele uriașe bucăți de fier, ce sînt pe loc prefăcute în cuie. Această muncă, atît de grea în aparență, îl uimește pe călătorul ajuns pentru prima oară în munții ce despart Franța de Elveția. Și dacă, intrînd în Verrières, călătorul caută să afle cui îi aparține frumoasa fabrică de cuie, ce-i asurzește pe pietonii de pe strada principală, i se răspunde tărăgănat: „E-he! E a domnului primar”.

Dacă ar mai zăbovi călătorul pe strada principală din Verrières, stradă ce urcă în pantă de la malul rîului Doubs tocmai pînă la creasta colinei, va vedea apărînd un bărbat înalt, cu aerul de om preocupat și plin de importanță.

La vederea lui, toate pălăriile se ridică cu o repeziciune uimitoare. Are părul cărunț și poartă haine gri. E cavalier al mai multor ordine, are fruntea înaltă, nasul acvilin și trăsături destul de regulate; ba chiar, la prima vedere, fața lui pare să îmbine fericit demnitatea de primar al orașului cu un anume șarm, ce se mai poate întîlni la bărbații de patruzeci și opt, cincizeci de ani. Îndată însă călătorul parizian va remarca o expresie de înfumurare și trufie, amestecate cu un fel de mărginire și lipsă de istețime. Și atunci înțelegi că tot harul acestui om se reduce la priceperea de a cere să i se plătească fără întîrziere ceea ce i se datorează, el, în schimb, achitîndu-se cît mai tîrziu posibil de propriile datorii.

Astfel se prezintă primarul din Verrières, domnul de Rênal. Traversînd cu pas țațoș strada, el intră în clădirea primăriei, dispărînd din văzul călătorului. Dacă acesta își continuă promenada, descoperă la vreo sută de pași un grilaj de fier, printre zăbrelele căruia întrezărește o casă destul de arătoasă, înconjurată de grădini minunate. Mai departe, linia orizontului

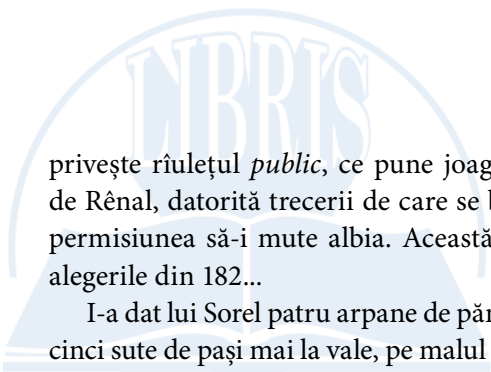
conturată de colinele Burgundiei pare să fi fost trasă anume ca să-ți desfete ochiul. Priveliștea îl face pe călător să uite atmosfera îmbâcsită de mărunte interese bănești, ce începuse să devină sufocantă.

Interesându-se cine e proprietarul, află că tot domnul Rênal, și că mîndrețea asta de vilă din piatră cioplită primarul din Verrières și-a cumpărat-o din veniturile fabricii de cuie. Se zice că e descendent dintr-o străveche familie spaniolă, statornicită pe aceste meleaguri cu mult înainte de cucerirea lor de către Ludovic al XIV-lea.

Din 1815 domnul Rênal a cam început să se jeneze de poziția lui de industriaș; în acel an a fost ales primar. Zidurile ce susțin terasele magnificei grădini coborînde pînă la malul rîului Doubs sînt și ele răsplata iscusinței domnului de Rênal în negoțul cu fier.

Să nu credeți că veți întîlni în Franța grădini pitorești de felul celor din preajma orașelor manufacturiere ale Germaniei: Leipzig, Frankfurt, Nürnberg etc. În Franche-Comté, cu cît mai multe ziduri ridici, cu cît mai grozav îți ticsești proprietatea cu pietre clădite una peste alta, cu atît mai multe drepturi capeți la respectul vecinilor. Grădinile domnului de Rênal, împînzite de ziduri, mai sînt admirate și pentru faptul că anumite parcele din pămînturile pe care se întind acum au fost cumpărate cu bani grei. Vă amintiți, bunăoară, de joagărul, a cărui poziție ciudată, chiar pe malul rîului Doubs, v-a uimit încă la intrarea în Verrières, cînd ați remarcat și numele „SOREL”, scris cu litere uriașe pe o placă ce domină tot acoperișul; ei bine, joagărul acela ocupa, acum șase ani, masivul pe care la ora actuală se înalță zidul celei de-a patra terase a grădinilor domnului de Rênal.

Călcîndu-și pe mîndrie, domnul primar a fost nevoit să revină în nenumărate rînduri la bătrînul Sorel, un țaran dur și încăpățînat; și mulți ludovici de aur a trebuit să-i numere în palmă, pînă cînd acela să se hotărască să-și mute mașina în alt loc. Cît

privește riulețul *public*, ce pune joagărul în mișcare, domnul de Rênal, datorită trecerii de care se bucură la Paris, a obținut permisiunea să-i mute albia. Această favoare i s-a făcut după alegerile din 182...

I-a dat lui Sorel patru arpane de pământ în schimbul unuia, la cinci sute de pași mai la vale, pe malul râului Doubs. Ei bine, deși noua poziție era mult mai avantajoasă pentru negoțul lui cu scînduri de brad, taica Sorel, cum i se spune de cînd s-a îmbogățit, a știut să stoarcă din nerăbdarea și din *mania de proprietar*, ce-l rodeau pe vecinul său, o sumă rotunjoară – 6000 de franci.

Ce-i drept, afacerea a fost criticată de oamenii cu scaun la cap din localitate. Odată, să tot fie vreo patru ani de atunci, într-o zi de duminică, pe cînd se întorcea de la biserică în ținuta lui de primar, domnul de Rênal îl zări de departe pe bătrînul Sorel, care, însoțit de cei trei fii ai săi, îl privea surîzînd satisfăcut. Surisul s-a dovedit a fi fatal pentru liniștea sufletească a domnului primar; de atunci nu-i dă astîmpăr gîndul că ar fi putut obține schimbul acela de pământ cu mai puțină cheltuială.

Pentru a te bucura de respectul și considerația publică la Verrières, trebuie neapărat să eviți să te folosești, tot clădind ziduri peste ziduri, de vreun proiect adus din Italia de pietrarii care trec primăvara prin cheile munților Jura pentru a putea ajunge la Paris. O asemenea inovație i-ar aduce imprudentului constructor veșnica faimă de *trăsnit* și l-ar compromite pentru totdeauna în ochii oamenilor înțelepți și cumpătați, care împart în Franche-Comté dreptul la respect.

De fapt, înțelepții aceia exercită prin partea locului cel mai banal *despotism*; anume acest odios cuvînt face viața orășezelor de provincie insuportabilă pentru acei care au trăit în marea republică, numită Paris. Tirania opiniei publice, și ce opinie! e tot atît de *stupidă* în orășezele Franței, ca și în Statele Unite ale Americii.

UN PRIMAR

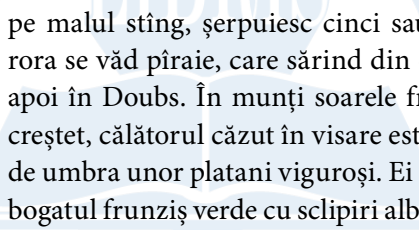
*Prestigiul! Ce, domnule, nu înseamnă nimic?
Doar el inspiră respect proștilor, uimire copiilor,
invidie bogaților, dispreț înțeleptului.*

BARNAVE

Din fericire pentru reputația de primar a domnului de Rênal, un mare *zid de întărire* era absolut necesar locului de promenade publice, ce se întinde de-a lungul colinei, la vreo sută de pași mai sus de râul Doubs. Datorită minunatei sale poziții, locul acesta deschide de aici, de pe boulevard, o priveliște pitorească. Dar, în fiecă primăvară, apele ploilor surpau și desfundau acel drum, făcându-l de nefolosit. Acest inconvenient, resimțit de toată lumea, îi oferi domnului de Rênal fericitul prilej de a-și înveșnici calitățile de primar prin ridicarea unui zid înalt de douăzeci de picioare și lung de vreo treizeci sau patruzeci de stînjeni.

Parapetul zidului, pentru care domnul de Rênal a trebuit să bată de trei ori drumul la Paris, căci penultimul ministru de Interne se declarase dușman de moarte al boulevardului din Verrières, parapetul acesta se înalță acum doar cu patru picioare de la pământ. Și, parcă pentru a-i sfida pe toți foștii și actualii miniștri, zidul este împodobit cu lespezi de piatră cioplită.

De câte ori, gîndindu-mă la balurile de la Paris, părăsite recent, rezemat cu pieptul de lespezile acelea mari, cioplite din piatră de un cenușiu dens bătînd în albastru, mi s-a întîmplat să plutesc cu privirile departe, în valea râului Doubs! Dincolo,

pe malul stîng, șerpuiesc cinci sau șase vîlcele, la fundul căroră se văd pîraie, care sârind din cascadă în cascadă, se varsă apoi în Doubs. În munți soarele frige grozav, iar cînd bate în creștet, călătorul căzut în visare este ocrotit de-a lungul terasei, de umbra unor platani viguroși. Ei datorează creșterea rapidă și bogatul frunziș verde cu sclipiri albăstriei pămîntului cărat și nivelat dinapoia imensului zid de susținere din porunca domnului primar; cu toată împotrivirea consiliului municipal, el a lărgit bulevardul cu mai bine de șase pași (aici merită toată lauda mea, deși e ultraroyalist, pe cînd eu sînt liberal). Iată de ce, după părerea lui și a domnului Valenod, fericitul director al azilului pentru cerșetori din Verrières, respectiva terasă poate susține cu succes o comparație cu terasa de la Saint-Germain-en-Laye.

Eu unul nu-i găsesc decît un cusur Bulevardului Fidelității (denumirea aceasta oficială poate fi citită în vreo cincisprezece sau douăzeci de locuri, pe niște plăci de marmură, ce i-au adus încă o decorație domnului de Rênal); ei bine, cusurul Bulevardului Fidelității constă, cred, în modul acela barbar, cum sînt tunși și tăiați pînă în lamură, pînă la măduvă viguroșii platanii, din ordinul autorităților. În loc să amintească, prin coroanele lor scunde, rotunde și teșite, cele mai banale zarzavaturi, sărmanii pomi ar prefera să aibă dimensiunile impunătoare ale platanilor din Anglia. Însă voința domnului primar e despotică și de neînfrînt: de două ori pe an toți arborii comunei sînt amputați fără milă. Liberalii din localitate susțin, dar ei, firește, exagerează, că mîna grădinarului primăriei a devenit și mai necruțătoare de cînd părintele vicar Maslon a luat obiceiul să se folosească el de roadele acestei tunsori.

Acest tînăr preot a fost trimis acum cîțiva ani de la Besançon să-l supravegheze pe abatele Chélan și pe încă alte cîteva fețe bisericești de prin împrejurimi. Un bătrîn chirurg-maior, participant la campania din Italia, apoi retras la Verrières, care fusese la vremea lui, conform spuselor domnului de Rênal, și

iacobin, și bonapartist, a îndrăznit într-o zi să i se plîngă primarului de schingiuirea periodică a frumoșilor arbori.

— Îmi place umbra, îi răspunse domnul de Rênal cu o nuanță de trufie în glas, dar exact atîta cît se cuvine atunci cînd îi vorbești unui chirurg-major, membru al Legiunii de Onoare. Îmi place umbra și dau dispoziții să fie tunși arborii *mei* astfel ca să facă umbră. Nu concep un copac menit pentru altceva, mai ales dacă *nu aduce și venit*, cum ar fi, bunăoară, nucul.

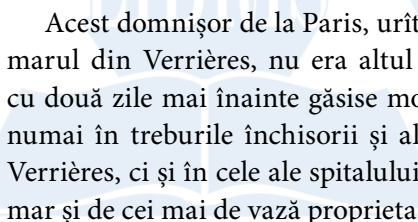
Iată marele cuvînt ce hotărăște totul la Verrières: *să aducă venit*. El și numai el reprezintă modul firesc de gîndire a mai bine de trei sferturi din localnici.

Să aducă venit – e argumentul suprem, atothotărîtor în acest orașel, ce vi s-a părut atît de pitoresc. Călătorul încîntat de farmecul vîlcelor răcoroase și adînci din jurul orașelului crede la început că locuitorii lui sînt sensibili la *frumos*: vorbesc la infinit despre frumusețea ținutului; căci anume ea, frumusețea locului, atrage cîtiva străini, ai căror bani îi îmbogățesc pe hangii, ceea ce, prin mecanismul impozitelor, *aduce venit și orașului*.

Într-o minunată zi de toamnă, domnul de Rênal, la braț cu soția, se plimba pe Bulevardul Fidelității. Ascultîndu-și soțul, care vorbea cu gravitate, doamna de Rênal urmărea totodată cu privirea îngrijorată mișcările a trei băieței. Cel mai mare, să fi avut unsprezece ani, se tot apropia de parapet, încercînd să se cațăre pe el. Un glas blînd rostea atunci numele Adolphe, și copilul renunța pe loc la planul lui îndrăzneț. Doamna de Rênal e o femeie de vreo treizeci de ani, încă foarte frumoasă.

— Domnișorul ăsta de la Paris va ajunge să-i pară rău, să regrete, zicea domnul de Rênal cu un aer ofensat, mai palid la față ca de obicei. Am eu cîtiva prieteni la Palat...

Deși intenționez să vă vorbesc despre această provincie în două sute de pagini, n-am să fiu chiar atît de hain, încît să vă fac să îndurați interminabile dialoguri provinciale și *savantele lor întorsături*.

Acest domnișor de la Paris, urît cu atîta înverșunare de primarul din Verrières, nu era altul decît domnul Appert, care cu două zile mai înainte găsise modalitatea să se strecoare nu numai în treburile închisorii și ale azilului cerșetorilor de la Verrières, ci și în cele ale spitalului, administrat gratuit de primar și de cei mai de vază proprietari din localitate.

— Bine, dar ce rău poate să-ți faci acest domn de la Paris din moment ce administrezi bunurile săracilor în mod atît de cinstit?! întrebă cu sfială doamna de Rênal.

— A venit încoace cu un singur scop: să ne ponegrească, să ne compromită, pentru ca apoi să publice tot felul de articolașe prin ziarele liberale.

— Dumneata nici nu le citești, dragul meu.

— Da, dar ni se vorbește mereu despre articolele iacobinilor. Și toate astea ne îngrijorează, ne distrag atenția și *ne împiedică să facem binele*. N-am să i-o iert popii niciodată.

BUNURILE SĂRACILOR

*Un preot curat la suflet și neintrigant este pentru
sat un dar al pronieii cerești.*

FLEURY

Trebuie să știți că preotul din Verrières, un bătrîn de optzeci de ani, căruia aerul tare al munților îi oțelise sănătatea și caracterul, avea dreptul să viziteze oricînd închisoarea, spitalul, precum și azilul cerșetorilor. Domnul Appert, care venea de la Paris cu o recomandăție către preot, avu prudența să sosească în acel orășel plin de curioși tocmai la ora șase dimineața. Cum sosi, pe dată se și duse la parohie.

Citind scrisoarea trimisă de domnul marchiz de La Mole, pair al Franței și cel mai bogat proprietar din regiune, preotul Chélan căzu pe gânduri.

„Sînt bătrîn și oamenii de aici mă iubesc, își zise el într-un tîrziu, abia șoptit. N-au să îndrăznească!” În clipa următoare întoarse spre domnul de la Paris o privire în care, în ciuda vîrstei înaintate, licărea acea lumină sfîntă, ce însoțește bucuria de a săvîrși o faptă bună, fie și riscantă:

— Veniți cu mine, domnule. Însă vă rog, în prezența temnicerilor și, mai ales, a supraveghetorilor azilului de cerșetori, binevoii a nu vă spune părerea asupra celor ce vom vedea acolo.

Domnul Appert înțelese că avea de-a face cu un om inimos. Îl urmă pe venerabilul preot, vizită închisoarea, spitalul, azilul, puse o mulțime de întrebări, însă, deși răspunsurile erau cît se poate de ciudate, nu-și permise nici cel mai mic semn de protest.

Vizita dură timp de câteva ore. Apoi preotul îl invită la masă pe domnul Appert, acela însă refuză, motivînd că are de trimis niște scrisori: nu voia să-l compromită și mai mult pe generosul său însoțitor. Pe la ora trei s-au dus împreună să termine cu inspectarea azilului, apoi au revenit la închisoare. Acolo îi întîmpină la poartă temnicerul, un găligan lung cît o prăjină și crăcănat. Cuprins de groază, chipul lui respingător era acum și mai hidos.

— Ah, părinte, se adresează el preotului îndată ce-l văzu, domnul care-i cu dumneavoastră e cumva domnul Appert?

— Dar ce importanță are asta? se miră preotul.

— Vedeți că am primit ieri ordin de la domnul prefect, l-am trimis cu un jandarm, care a venit noaptea în fuga calului; ordinu-i scurt pe doi: să nu-i dau voie domnului Appert să intre în închisoare.

— Țin să-ți aduc la cunoștință, domnule Noiroud, făcu preotul, că acest călător, care mă însoțește, este într-adevăr domnul Appert. Dumneata recunoști dreptul meu de a intra în închisoare la orice oră de zi sau de noapte și însoțit de cine doresc?

— Da, sfinția voastră, bombăni temnicerul plecîndu-și capul asemenea buldogului care se supune de nevoie, amenințat de ciomag. Numai că vedeți, părinte, am nevastă, copii și de mă pîrăște careva, sînt dat afară din post, da eu din slujba asta trăiesc.

— Și eu aș fi la fel de necăjit dacă mi-aș pierde slujba, răspunse bunul preot cu vocea sugrumată de emoție.

— E-e, că nu-i totuna! răspunse cu vioiciune temnicerul. Știe toată lumea că sfinția voastră aveți un venit de 800 livre de pe urma bunurilor de care vă bucurați sub soare...

Răstălmăcite și umflate în fel și chip, aceste fapte ațîțau de două zile toate patimile potrivnice și neprietenose din orașelul Verrières. În clipa de față, ele sînt obiectul unei scurte discuții dintre domnul de Rênal și soția lui.

Dimineața, însoțit de domnul Valenod, directorul azilului pentru cerșetori, primarul fusese la preot să-i exprime marea